

TIL UMHUGSUNAR

FJÁRMAGNSTEKJUSKATTUR OG SAMHENGI HLUTANNA

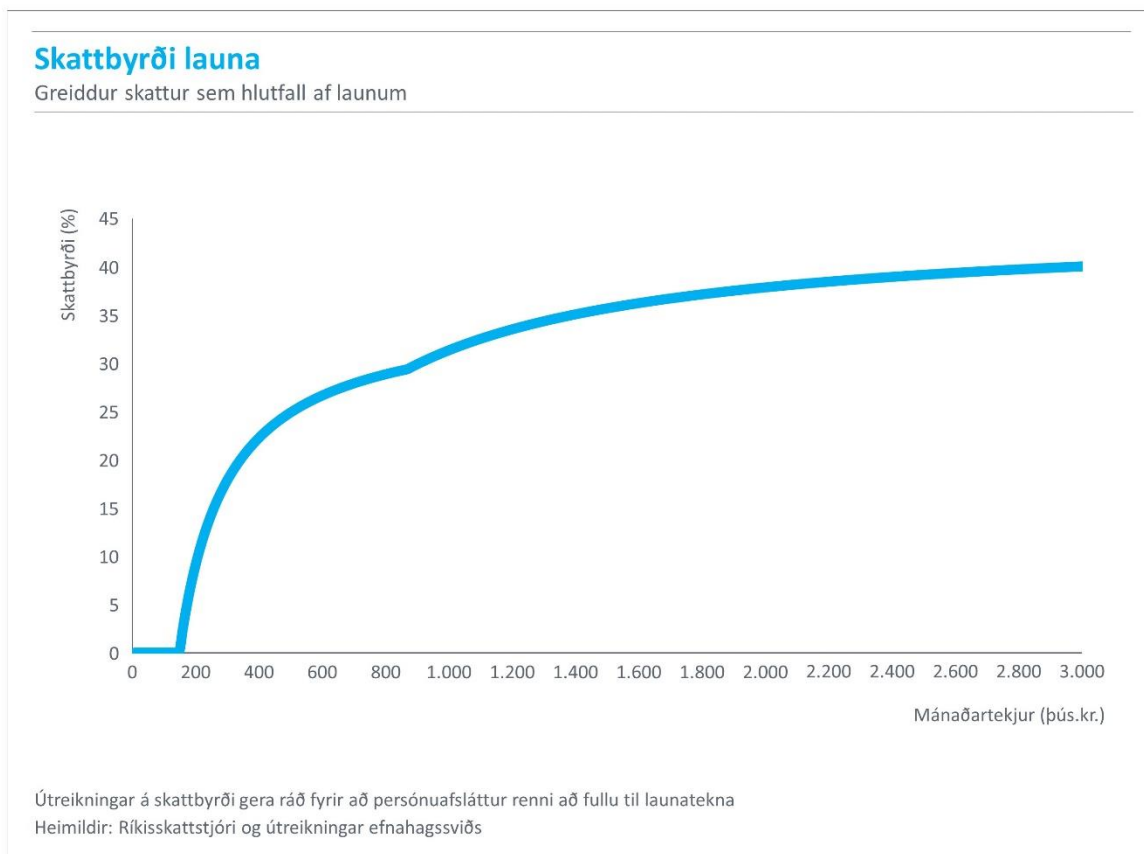
FJÁRMAGNSTEKJUSKATTUR OG SAMHENGI HLUTANNA

Það eru tvær hliðar sem bera hæst í umræðunni um fjármagnstekjuskatt á Íslandi. Annars vegar snýst umræðan um skattbyrði fjármagnstekna samanborið við tekjuskatt einstaklinga og því haldið fram að skattbyrði fjármagns sé mun minni en launa. Hins vegar um að íslenskur fjármagnstekjuskattur sé lágur í norrænum samanburði. Hér verður vikið að báðum hliðum málsins en báðar reynast þær mikil einföldun á staðreyndum málsins.

1. Er skattbyrði fjármagns mun minni en launa?

Hvað varðar samanburð á skattbyrði launatekna og fjármagnstekna eru alla jafna bornar saman skattprósentur þessara tveggja skattstofna, þ.e. 22% á fjármagnstekjur og 36,94% og 46,24% á tekjuskatti einstaklinga. Út frá þessum samanburði mætti halda að umtalsvert skattahagræði fælist í því að fá greiddar fjármagnstekjur frekar en launatekjur. Það er þó ekki alveg svo einfalt.

Í fyrsta lagi þarf að taka tillit til persónuafsláttar en hann gerir að verkum að hver og ein upphæð launa ber sérstaka skattprósentu í raun og veru. Þannig borgar einstaklingur með 300 þúsund krónur í mánaðarlaun tæp 18% í tekjuskatt að teknu tilliti til persónuafsláttar, á meðan einstaklingur með 700 þúsund krónur í mánaðarlaun greiðir 28% í skatt. Þannig eykst skattbyrði eftir því sem tekjur einstaklinga aukast. Í öðru lagi eru skattþrep tekjuskatts tvö en skattbyrði þeirra launa sem falla að hluta í efra þrep, þ.e. launa yfir 927.087 kr. á mánuði, eykst enn frekar af þeim sökum.

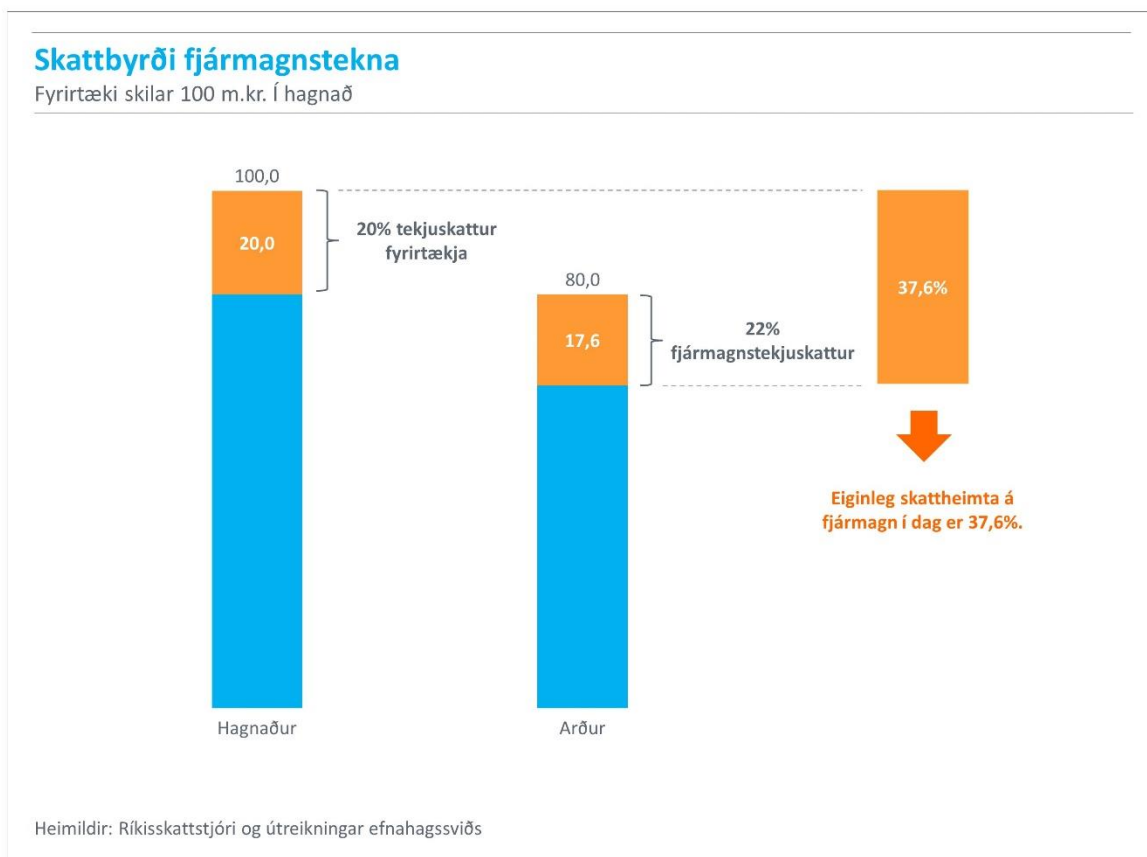
Fjármagnstekjur eru öllu fjölbreyttari en launatekjur en þar undir falla tekjur af útleigu húsnæðis, vaxtatekjur, söluhagnaður og arðgreiðslur. Mismunandi reglur gilda um skattlagningu fjármagnstekna eftir uppruna. Frítekjumark er t.a.m. á bæði vaxtatekjum og leigutekjum af íbúðarhúsnæði, en hvorki af söluhagnaði né arðgreiðslum. Allar tegundirnar bera þó 22% skatt. Þar sem umræðan um skattbyrði

launa og fjármagnstekna snýr iðulega að síðastnefnda floknum, þ.e. arðgreiðslum, verður hér eftir tekið mið af þeim reglum sem gilda um þær.

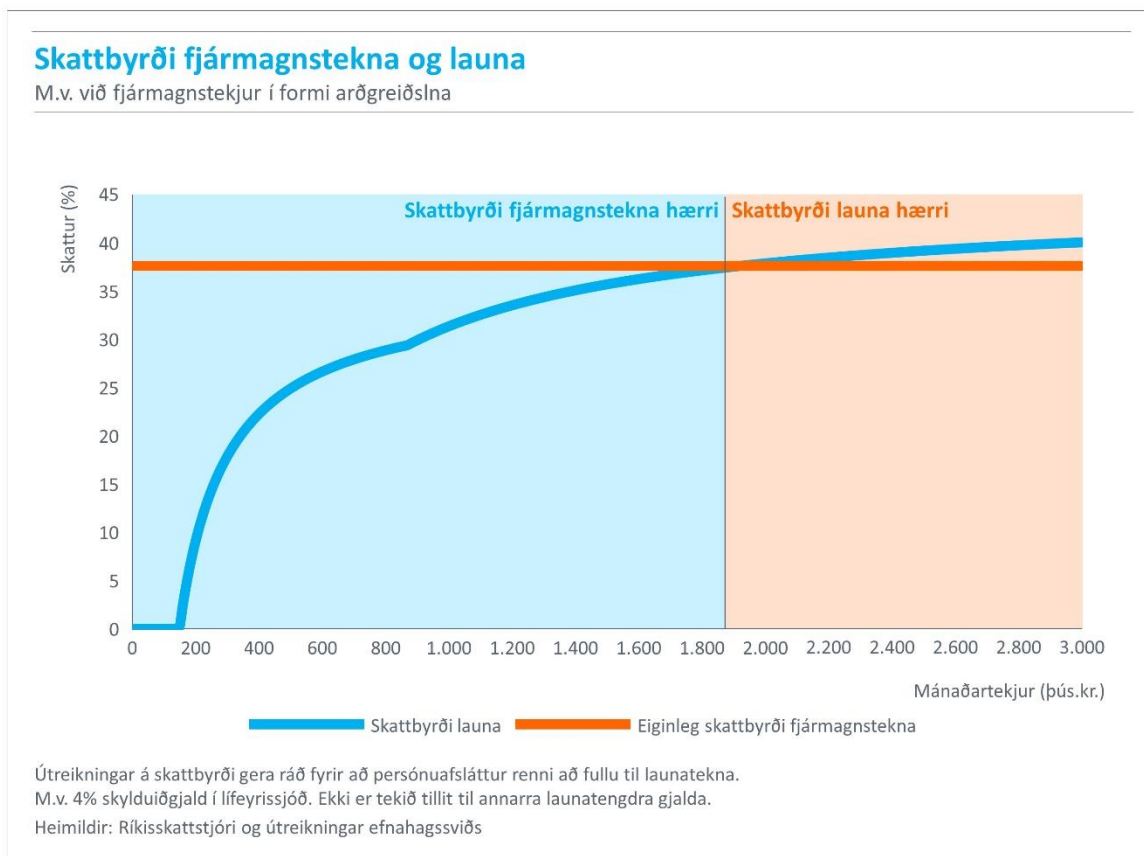
Niðurstaða: Eiginlegur skattur fjármagns er 38% en ekki 22%

Líkt og áður sagði bera arðgreiðslur 22% fjármagnstekjuskatt, enginn frádráttur er leyfilegur frá skattstofni, ekkert frítekjumark og engar undanþágur. Það mætti því ætla að skattbyrði þessarar tegundar fjármagnstekna sé 22% og þannig töluvert lægri en skattbyrði meginþorra launa. Í þessu samhengi gleymist hins vegar sú staðreynd að arður er greiðsla fyrirtækis til eigenda sinna og að fyrirtæki geta ekki greitt út arð nema að hafa á einhverju tímabili skilað hagnaði af rekstri. Af hagnaðinum greiða fyrirtækin að jafnaði 20% tekjuskatt – að teknu tilliti til þessa er eiginleg skattbyrði arðgreiðslna því 37,6% en ekki 22%. Sé þetta borið saman við skattbyrði launa er ljóst að lítið skattalegt hagræði felst í því að greiða sér út arð frekar en laun fyrr en laun hafa náð 1,9 milljón króna á mánuði. Jafnvel þá er hagræðið lítið að teknu tilliti til annarra þátta fyrirtækjarekstrar, svo sem áhættu.

Hér er þó ekki tekið tillit til launatengdra gjalda. Að teknu tilliti til slíkra gjalda er hagræðið meira en á móti er þó verið að fórna ýmsum áunnum réttindum launafólks. Í ljósi þessa ættu þeir sem tala fyrir hækkun fjármagnstekjuskatts fremur að berjast fyrir lækkun launatengdra gjalda eins og tryggingagjaldi sem leggst beint á launagreiðslur fyrirtækja. Slík lækkun kæmi auk þess ekki niður á réttindum launafólks.

2. Er fjármagnstekjuskattur hér á landi mun lægri en á Norðurlöndunum?

Umræðan um fjármagnstekjuskatt hefur þó ekki aðeins snúist um skattbyrði launa og fjármagns heldur einnig skattprósenta sjálfa. Er því iðulega haldið fram að fjármagnstekjuskattur hér á landi sé lágur í norrænum samanburði. Sé horft til strípaðra skattprósenta er það að vissu leyti rétt, hins vegar er þá verið að bera saman tvo ólíka hluti. Frádráttarliðir frá stofni fjármagnstekjuskatts og undanþágur skipta hér höfuðmáli; en óhætt er að segja að fjármagnstekjuskattskerfi hinna Norðurlandanna séu almennt mun flóknari en það íslenska.

Í Danmörku, Noregi og Svíþjóð eru vaxtagjöld t.a.m. frádráttarbær gagnvart fjármagnstekjum, svo sem vegna húsnæðislána og annarra skulda.¹ Slíkur frádráttur er ekki leyfilegur á Íslandi, eðli máls samkvæmt er skattstofn því lægri í þessum löndum en við samsvarandi aðstæður hér á landi. Á Íslandi má þó nýta ónýttan persónuafslátt að hluta til lækkunar fjármagnstekjuskatts. Ætla má að slík tilvik heyri til undantekninga. Þá er 150.000 króna frítekjumark á vaxtatekjum hérlandis en það á ekki við um arðgreiðslur eða söluhagnað verðbréfa. Að fleiru er að huga, en sem dæmi má nefna að í Noregi er aðeins tekinn skattur af ávöxtun sem er umfram ávöxtun ríkisbréfa, þ.e. svokallaða áhættulausa ávöxtun. Þó vextir á ríkisbréfum séu vissulega lágir í Noregi, og áhættulausa ávöxtunin metin við 0,8% árið 2018², er samt um frádrátt að ræða sem enn lækkar skattstofninn. Samsvarandi áhættulaus ávöxtun á Íslandi

¹<https://www.skatteetaten.no/en/person/taxes/get-the-taxes-right/bank-and-loans/loans-and-interest-rates/>

<https://skat.dk/skat.aspx?old=2236413&vld=0&lang=US>

<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Sweden-Individual-Deductions>

²<https://www.skatteetaten.no/en/rates/risk-free-interest-rate-for-shares-and-sole-proprietorships/?year=2018#rateShowYear>

var 5% árið 2018. Í Danmörku má einnig draga neikvæðar fjármagnstekjur frá skattstofni til útsvars, kirkjuskatts og heilbrigðisframlaga (d. *sundhedsbidrag*), slíkt er ekki í boði hér á landi.³ Í Finnlandi er aðeins lagður fjármagnstekjuskattur á 85% arðgreiðslna frá skráðum fyrirtækjum.⁴

Niðurstaða: Norrænn samanburður er ómarktækur

Af ofangreindu má vera ljóst að erfitt er að segja til um með vissu hvort íslenskur fjármagnstekjuskattur sé lágur í norrænum samanburði, fer það allt eftir samhengi hverju sinni þar sem frádrættir og undanþágur geta vegið þungt. Það má því spyrja sig hvort þeir sem hæst tala fyrir hækkun fjármagnstekjuskatts með það fyrir augum að færa hann nær því sem þekkist á Norðurlöndum, séu að sama skapi að tala fyrir innleiðingu hins norræna flækjustigs.

Verðbólga er annar veigamikill þáttur í umræðunni um fjármagnstekjur sem oft vill gleymast. Með nokkurri einföldun má segja að raunávöxtun sé jöfn nafnávöxtun, þ.e.ávöxtun eins og hún birtist okkur í daglegu tali, að frádreginni verðbólgu. Þannig getur verðbólga orðið til þess að raunávöxtun verður neikvæð, jafnvel þó nafnávöxtun sé jákvæð. Við slíkar aðstæður er greiddur fjármagnstekjuskattur af ávinningi sem raungerðist ekki. Ef verðbólga er mikil, eins og lengi hefur verið á Íslandi, er fjármagnstekjuskattur því töluvert meira íþyngjandi þegar litið er til raunávöxtunar en þar sem verðbólga er lægri, eins og á hinum Norðurlöndunum. Með ofangreind atriði í huga er því líklegra að fjármagnstekjuskattur hafi í gegnum tíðina verið meira íþyngjandi á Íslandi en á hinum Norðurlöndunum, þrátt fyrir lægri skattprósentu.

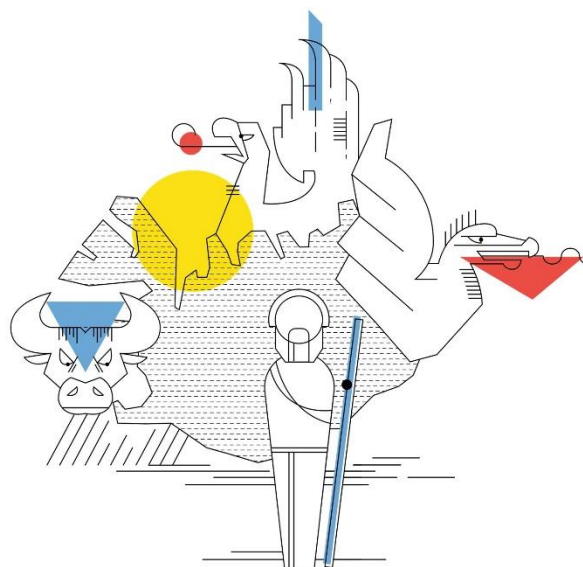
Fyrirheit stjórnvalda um endurskoðun skattstofnsins

Öll umræða um hækkun fjármagnstekjuskatts í átt að norrænni fyrirmynd verður að taka mið af ofangreindu. Hár fjármagnstekjuskattur dregur úr hvata til fjárfestingar en fjárfesting er grundvöllur allrar atvinnusköpunar. Íslensk stjórnvöld hækkuðu fjármagnstekjuskatt úr 20% í 22% árið 2018. Samkvæmt athugasemdum við fjárlagafrumvarp ársins 2018 var markmiðið með þessari aðgerð að „... gera skattkerfið réttlátara óháð uppruna tekna.“ Þar segir þó einnig: „Í framhaldinu verður skattstofn fjármagnstekjuskatts tekinn til endurskoðunar, með það fyrir augum að raunverulegur ávinningur af fjármagni verði skattlagður og alþjóðlegur samanburður verður um leið auðveldari.“ Nú ári síðar hefur slík endurskoðun ekki enn farið fram. Mikilvægt er að hún eigi sér stað fyrr en síðar.

---

³<https://skat.dk/skat.aspx?old=2236407&vld=0&lang=US>

⁴<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Finland-Individual-Income-determination>

„Fjármagnstekjuskattur verður hækkaður í 22% í upphafi kjörtímabils í því markmiði að gera skattkerfið réttlátara óháð uppruna tekna. Samhliða verður skattstofn fjármagnstekjuskatts tekinn til endurskoðunar.“

-Stjórnarsáttmáli Framsóknarflokks, Sjálfstæðisflokks og Vinstrihreyfingarinnar – græns framboðs